

Współczesne polskie możliwości finansowania nauki, edukacji i kultury ze środków pozabudżetowych

Mając świadomość potrzeby finansowania nauki, edukacji i kultury ze środków budżetowych, odczuwamy, że środki te są niewystarczające i być może nawet spodziewana poprawa kondycji budżetu państwa nie zmieni tego odczucia. Warto więc pomyśleć nad istniejącymi już możliwościami sięgania do środków pozabudżetowych. Sukcesy w wykorzystaniu tej formy finansowania mogą stworzyć dobrą atmosferę dla poszerzenia na drodze legislacyjnej, sfery tych możliwości.

Istniejącą od kilku lat możliwością częściowego finansowania przedsięwzięć o charakterze naukowym, edukacyjnym czy kulturalnym ze środków pozabudżetowych jest współpraca podmiotu publicznego (np. jednostki badawczo-rozwojowej, państwowej szkoły wyższej czy państwowej lub samorządowej instytucji kultury) z podmiotem prywatnym w ramach przepisów o partnerstwie publiczno-prywatnym (Ustawa z 28 lipca 2005). Przedmiotem umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym jest realizacja przez partnera prywatnego na rzecz podmiotu publicznego określonego przedsięwzięcia, zaś partner prywatny, ponosząc w całości lub w części nakłady na realizację (lub zapewniając ich poniesienie przez inne podmioty), ma prawo otrzymać wynagrodzenie za realizację przedsięwzięcia. To nie musi oznaczać zapłaty określonej sumy pieniężnej przez podmiot publiczny. Może polegać na prawie partnera prywatnego do pobierania pożytków lub uzyskiwania innych korzyści z przedsięwzięcia. Partnerstwo publiczno-prywatne może stanowić sposób realizacji przedsięwzięcia, jeżeli przynosi korzyści dla interesu publicznego przeważające w stosunku do korzyści wynikających z innych sposobów realizacji przedsięwzięcia, w szczególności oszczędności w wydatkach podmiotu publicznego albo podniesienie standardu świadczonych usług.

Wiele podmiotów prywatnych może być zainteresowane partnerstwem ze znanym, liczącym się w danej dziedzinie podmiotem publicznym i to nie tylko dla bezpośredniego osiągnięcia korzyści gospodarczych, lecz także dla ich osiągnięcia w sposób pośredni, na drodze podniesienia swego prestiżu. Partnerstwo publiczno-prywatne może być sposobem na ułatwienie ubiegania się o środki z funduszy Unii Europejskiej.

Partnerstwo publiczno-prywatne może być też zastosowane, gdy partnerem prywatnym będzie np. specjalnie utworzona fundacja, powstała dla wspierania danego podmiotu publicznego (Ustawa z 6 kwietnia 1984 o fundacjach). Założycielami takiej fundacji mogą być np. odpowiednio zainspirowani absolwenci określonej szkoły wyższej, a sama fundacja może pozyskiwać potrzebne środki finansowe nie tylko prowadząc działalność gospodarczą, ale i współpracując ze stowarzyszeniem absolwentów, lub organizując ich zjazdy. Fundacja taka, pozyskawszy środki finansowe, może też przekazać je podmiotowi publicznemu wprost, w formie darowizny, a to w sytuacji nie wymagającej podjęcia przedsięwzięcia opartego na partnerstwie publiczno-prywatnym.

Fundacja działająca na rzecz podmiotu publicznego ze sfery nauki, edukacji czy kultury może uzyskać status organizacji pożytku publicznego (Ustawa z 24 kwietnia 2003).

Wówczas stosuje się do niej przepisy art. 45 ust. 5c-5g Ustawy z 26 lipca 1991 o podatku dochodowym od osób fizycznych, w oparciu o które fundacja może zabiegać, aby podatnicy tego podatku wskazywali w swych zeznaniach rocznych właśnie tę fundację, jako uprawnioną do otrzymania 1% podatku należnego od danego podatnika. Przekazywanie tych kwot przez naczelników urzędów skarbowych oznacza dodatkowe zasilanie finansowe

wymienionych organizacji środkami, które trafiłyby do budżetu państwa, ale w wyniku decyzji podatników trafiają docelowo do podmiotów prowadzących działalność naukową, edukacyjną czy kulturalną, bez uszczuplenia zasobów finansowych osób będących podatnikami.

Jeśli podatnik będący osobą fizyczną ma większy gest i chce ze swoich środków dokonać darowizny na rzecz organizacji pożytku publicznego, to darowizny w granicach 6% dochodów rocznych podatnika mogą być przez niego odliczone od podstawy opodatkowania w podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 26 ust.1 pkt 9 lit. a Ustawy o tym podatku). Warto, by fundacje działające na rzecz instytucji naukowych, edukacyjnych czy kulturalnych – będące organizacjami pożytku publicznego – zabiegały o te darowizny. Warto też zabiegać o darowizny od osób prawnych, a możliwość odliczenia przez podatnika darowizny od podstawy opodatkowania jest tu nawet większa, bo w tym przypadku podatnik może odliczyć od dochodu dokonane darowizny w granicach 10% swoich dochodów rocznych (art. 18 ust. 1 pkt 1 Ustawy z 15 lutego 1992 o podatku dochodowym od osób prawnych).

Jeśli instytucja naukowa, edukacyjna czy kulturalna jest jednostką budżetową, to jej możliwości finansowe mogą być zwiększone poprzez utworzenie w jej ramach wydzielonego rachunku dochodów własnych (art. 22 Ustawy z 30 czerwca 2005 o finansach publicznych), na którym mogą być zatrzymywane – zamiast odprowadzenia do budżetu – dochody z określonych źródeł, np. z działalności wykraczającej poza zakres działalności podstawowej, by z rachunku tego można było bezpośrednio finansować określone zadania jednostki.

Tak więc, choć współcześnie ciągle jeszcze nauka, edukacja, kultura polska w małym stopniu finansowane są ze środków pozabudżetowych, warto pamiętać o istniejących w tym względzie możliwościach i starać się sięgać do tych źródeł finansowania.

Jerzy Serwacki:
– *Warto pamiętać o istniejących możliwościach i starać się sięgać do pozabudżetowych źródeł finansowania.*

fol. zbiory Autora